

Debattredaksjonen

DEBATTREDAKTØR
Erik Tornes

Adresse:
Aftenposten, Debatt,
Boks 1178, 0107 Oslo

KRONIKK
E-post:
kronikk@aftenposten.no

Kronikk: Maks. 6000 tegn
inkl. mellomrom.
Legg ved portrettfoto.

DEBATT
E-post:
debatt@aftenposten.no

Hovedinnlegg: 3000 tegn
inkl. mellomrom.
Legg ved portrettfoto.

Kortinnlegg: 400–1500 tegn.

KRONIKKER/
DEBATTINNLEGG
PÅ NETT
aftenposten.no/meninger

Aftenposten returnerer
ikke artikler som blir
sendt på papir.

valgte ikke sin skjebne. Akkurat som meg nå:

Jeg kan ikke velge bort hjertesykdommen som min mor, far, bror og tvillingsøsster døde av.

Om en delfin og overlevelse

Mor sørget alltid for at jeg fikk se på *Flipper*. Delfinen alle elsket på 70-tallet. I svart-hvitt så vi ham, han som var som et menneske. Flipper nikket, takket og lagde de mest fantastiske bevegelser i vannet. Når mor var hjemme, sørget hun alltid for å slå på fjernsynet slik at jeg fikk se *Flipper*. Det var den gangen jeg tenkte: «Jeg vil også svømme med åpne øyne under vannet.»

Mor var som en alv fra eventyret om Askepott. Stille gikk hun gatelangs i fortvilelse. Følte at folks blikk smertet inn i henne. Når hun gjorde det, var hun ofte edru. Som om hun ønsket å kunne slutte å drikke. Mens jeg ventet på mor, så jeg på *Flipper*. Andre ganger var det *Pernille og Herr Nelson*.

Jeg kunne høre skritt i gangen. I blokken vi hadde flyttet til, var det veldig lytt fra oppgangen og inn i leilighetene. Jeg husket at det var en blokk nedenfor oss som ikke var ferdig innredet. Der fløy det ungdommer inn og ut. De stjal gjerne kobber som de solgte til en skraphandler i nærheten.

Så kom mor endelig hjem. Hun så fortvilt ut som en alv. Forsiktig, edru, redd og ikke minst sliten. Ofte la hun seg rett ned på sofaen.

Jeg visste godt forskjellen på når hun hadde drukket og når det var hjertet hennes som ga henne sterke brystmerter. Mor sa ofte at far skulle ha vært hos doktoren tidligere. I ettertid har jeg fått vite at i 1970 var det ikke så mye annet de kunne gjøre enn å gi far Dispril og Nitroglyserin.

«Sett på fjernsynet», sa mor en kveld. Jeg vil så gjerne se på *Flipper*.

Jeg var stille den kvelden. *Flipper* var over for lenge siden. Så satt jeg ved siden av mor og strøk henne over kinnet. Hun hadde fått rullet opp håret sitt, og hadde et flortynt skaut rundt hodet.

Mor ville se vakker ut, selv om så mye raknet for henne. Det sier noe om overlevelse. Jeg har så mye å takke henne for, og resten av min familie som er i himmelen, slik jeg ser det.

Det er mange typer arv

Alle arver vi noe. Alt fra penger til sykdommer. Min viktigste arv har vært kjærlighet, godhet og glede, fra mor, far, besteforeldre og søsken.

Jeg arvet også sinne. Sistnevnte er nessten borte. Sinne er bra, men i porsjoner. En eldre kvinne jeg kjente helt til hun gikk bort, ga meg noe viktig. For mange år siden fikk jeg et kjøkkenhåndkle av henne. Hun hadde brodert en «G» øverst på håndkleet. Det sto for «Gro».

Hun hjalp meg med husvære når det stormet som verst i mitt unge liv. Senest i dag vasket jeg det kjøkkenhåndkleet og hang det ut til tork. Så brettet jeg det pent sammen.

Å henge nyvaskede klær på en snor i vindvær er meditasjon. Det lærte mor meg.

Noe var rent og vakkert: Klemmene, tøyvasken og mors høflighet.

Uro er også en arv mange opplever. For meg har uroen tatt en ny vending. Etter jeg fikk beskjed om at jeg ikke kunne bli frisk, slapp uroen meg. Gaven kom da som takknemlighet for et levd liv, og en stille fatning.

Så er det tid for å takke

Først av alt vil jeg takke Aftenposten for at de har sluppet min stemme til. Ofte har jeg skrevet mine kronikker og innlegg om natten. Jeg er håpefull. Hver morgen ser jeg ti medisiner i dosetten. Det er da jeg skjønner at jeg på en måte er sjanseløs, helsemessig sett.

Det fysiske hjertet mitt strever, men jeg har fortsatt evnen til å se lyset. Jeg føler meg heldig som bor i Norge. Her er vi sikret akutt hjelp, et godt helsevesen og omtanke når det blåser nordvind i livene våre. Nå er det Kokos-Twist og varm te som teller i hverdagene. Jeg burde kanskje heller spise epler. Mer sunt for hjertet! Ja takk, begge deler.

Jeg snakker ukentlig med prest, lege, psykiater og sykepleier. De hjelper meg til å forstå at min tid er akkurat nå. Øyeblikket som er der hele tiden. Jeg håper denne teksten får flere til å takke mer. Det er derfor jeg har skrevet den. Bitterhet gagnar ingen.

Og vi må huske at nåde er ikke til salgs. Det er noe vi alle bærer inni oss for å dele med hverandre om vi er syke eller friske. Vi trenger et nådig blikk iblant. Det er dette blikket som gjør at skammen ikke tar livet av oss. Nåden tilhører ikke bare Kirken. Den er i oss alle. Nåden kommer tydelig frem når vi går til dens motsats, nådeløsheten.

Vi er alle født snille. Resten er opp til oss selv. Å vende seg bort fra det onde er forstand. Livet vil alltid være til et besvær for noen. Jeg er her nå. Akkurat nå.

Det er ikke menneskelig forskjell på dem som strever med alkohol og rusmisbruk, og en såkalt vellykket person

Debatt

Mat og fred henger uløselig sammen

Roberto Rodrigues,
tidligere landbruksminister i Brasil

Jens Ulltveit-Moe,
styreformann, Umoe

Den brasilianske landbrukseksperthen Alysson Paolinelli er nominert til Nobels fredspris for sin innsats for matproduksjon i Brasil og resten av den tropiske verden. I fjor fikk FNs Matvareprogram prisen.

God matproduksjon er en nøkkel til fred.

På 1970-tallet var Brasil en nettoimportør av mat. Store deler av landet ble ansett som uegnet for matproduksjon. Men gjennom investeringer i vitenskap, teknologi og menneskelig kapasitetsbygging revolusjonerte Brasil sitt landbruk. I dag er Brasil verdens fjerde største produsent av matvarer. Vi i Norge er spesielt avhengig av Brasils soya i lakseproduksjonen.

Matmangel driver konflikt

Landbrukseksperthen Alysson Paolinelli var hjernen bak den brasilianske matrevolusjonen. Paolinelli drev Brasils kjempe-sprang fremover i landbruket ved å prioritere vitenskap. Han skapte en ny metode for å drive tropisk jordbruk. Dette gjør ham fortjent til fredsprisen av flere grunner.

For det første er mangel på mat eller økte matutgifter en utløsende faktor for politisk uro, konflikt og krig. Organisasjonen «Action against hunger» har i en rapport vist at i 77 prosent av alle verdens konflikter, er matmangel en av flere drivere bak konflikten.

Landbruk er hovedaktiviteten til befolkningen i de fleste fattige land - samtidig som denne befolkningen også er mest sårbare for konsekvensene av krig og konflikt. Å produsere nok mat, samt holde matutgifter på et nivå også de fattige klarer å bære, er sentralt for å opprettholde fred og stabilitet. Det har Brasil klart - mye takket være Alysson Paolinelli.

For det andre er måten vi produserer mat på, viktig for å forhindre krig og konflikt.

Mangel på vann er et eksempel.

Mangelen på vann kan føre til konflikter mellom ulike grupper, som for eksempel bofaste jordbrukere og nomader som driver med dyrehold. Løsningen på konfliktene ressursmangel skaper, er å øke effektiviteten i landbruket slik at det blir nok til alle.

Dette har Paolinelli satt søkelys på. Derfor har hans kandidatur også støtte fra akademikere og institusjoner fra flere afrikanske land.

Kunnskapsdeling er nøkkelen

En tredje grunn til at Nobels fredspris bør tildeles Paolinelli, er at han gjennom hele sitt liv har arbeidet for at den kunnskap og de erfaringer Brasil har gjort, skal deles med hele verden.

Direktøren for FNs landbruksorganisasjon har uttalt: «For å så frø av fred, trenger vi først selve frøene, og bønder som planter dem!»

Alisson Paolinelli arbeider etter dette mottoet. En fredspris til ham vil være å anerkjenne at mat og fred henger uløselig sammen.

En bonde kontrollerer soya-bønneproduksjonen nær byen Campos Lindos. Mesteparten av Norges soyaimport kommer fra Brasil.